

**ПРИРАЧНИК ЗА НАЧИНОТ НА СПРОВЕДУВАЊЕ НА
СУПЕРВИЗИЈА НА ДРУШТВАТА ЗА ОСИГУРУВАЊЕ И
СУБЈЕКТИТЕ НА ПАЗАРОТ НА ОСИГУРУВАЊЕ ВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

Скопје, октомври 2008 година

Уредувачки одбор:

Проф. д-р Ристо Фотов

Коста Спасески

Ратка Целаковски

Вероника Ефремова

Финансирано од:

Издавањето на Прирачникот за начинот на спроведување на супервизија на друштвата за осигурување и субјектите на пазарот на осигурување во Република Македонија е со финансиска поддршка од Сојузното министерство за стопанска соработка и развој на Германија имплементирано преку Проектот за Економско-правна реформа на Германското друштво за техничка соработка (ГТЗ)

Техничка подготовка и печатење:

Академски печат

Тираж:

1300 примероци

СОДРЖИНА

ВОВЕД

I. ЗАКОНСКА ОСНОВА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

II. ЦЕЛИ НА ТЕРЕНСКАТА СУПЕРВИЗИЈА

III. ЦЕЛИ НА ВОНТЕРЕНСКО СЛЕДЕЊЕ НА РАБОТЕЊЕТО

IV. ПОСТАПКА НА ТЕРЕНСКА СУПЕРВИЗИЈА

Планирање и подготовка

Теренско следење на работењето на друштвото за осигурување

Проценка и известување

V. ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПОСТАПКАТА НА ТЕРЕНСКА СУПЕРВИЗИЈА

VI. СОРАБОТКА И РАЗМЕНА НА ПОДАТОЦИ И ИНФОРМАЦИИ СО ДРУГИ СУПЕРВИЗОРСКИ

ОРГАНИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

РЕЗИМЕ

ВОВЕД

Заштитата на правата на осигурениците и обезбедување на долгорочна стабилност на осигурителниот систем е примарната цел на супервизијата на осигурување. При подготвување на Прирачникот за спроведување на супервизија во друштвата за осигурување и другите субјекти на пазарот на осигурување се земаат предвид следниве појдовни основи:

1. Целта на супервизијата на осигурувањето и реосигурувањето е да се зајакне стабилноста, транспарентноста и ефикасноста на осигурителниот пазар со цел да се заштитат интересите на договорните странки од договорот за осигурување и на тие за кои произлегува одреден интерес од таквиот договор. За да ја исполнат оваа цел, супервизорските власти подготвуваат супервизорски методи, кои претпоставуваат дека постои регулаторна и институционална подготвеност и волја да се спроведуваат теренски супервизии.

2. Теренските супервизии, било да се спроведуваат од страна на супервизорските власти или од лица овластени од нив, се од суштинско значење за целокупниот супервизорски процес, и се тесно поврзани со постојаното следење на работењето на субјектите на супервизија. Од една страна, со нив се обезбедуваат информации со кои се дополнуваат анализите кои се прават врз основа на финансиските и статистичките информации кои ги доставуваат друштвата за осигурување или реосигурување. Од друга страна, на теренските супервизии им е потребна поддршката која ја добиваат од пазарот преку прибирање на информации и податоци и статистичките извештаи кои произлегуваат од анализите на годишните сметки, извештаите и другите дополнителни информации и извештаи од работењето на субјектите на супервизија.

3. Со спроведување на теренски супервизии може да се верификуваат или да се обезбедат веродостојни податоци и информации со цел да се процени тековната или идната солвентност на друштвото за осигурување, мерејќи го неговиот развој и причините за тоа.

4. По пат на спроведување на теренски супервизии супервизорот може да се стекне со информации и податоци и да открие проблеми кои не би можеле да се откријат или да се добијат преку постојаното следење. Така:

а. во случаи кога друштвата за осигурување имаат проблеми на страната на управувањето со активата (средствата); неправилности во управувањето со сметководствено-информатичкиот систем; доследната примена на техничките основи на осигурувањето (тарифи и услови за осигурување, пресметка на премиската стапка на основа на примена на актуарски методи, кај осигурувањето на живот - примена на утврдени таблици на смртност итн.); проблеми во управувањето (раководењето); теренската супервизија му овозможува на супервизорот да ги идентификува неправилностите и незаконитостите кои друштвото намерно ги игнорира или пак прикрива.

б. теренската супервизија им овозможува на супервизорите да остварат непосреден личен контакт со директорите, што е многу корисно да се направи соодветна анализа на нивната соодветност од аспект на исполнувањето на критериумите за управување со вршење на работи на осигурување и реосигурување (fitness and properness). Членовите на органот на управување на друштвото за осигурување треба да поседуваат способност, волја и доследност да воспостават и одржуваат систем на политики и постапки на спроведување на осигурувањето во смисла на доследна примена на пресметаните и утврдени технички основи на осигурувањето.

в. теренската супервизија им овозможува на супервизорите да ги оценуваат политиките на управување и внатрешните контроли и ревизии во друштвата за осигурување;

г. при теренската супервизија може непосредно да се влијае на субјектите да се откажат од вршењето на одредени активности кои се спротивни на законот и правилата на осигурителната индустрија;

д. теренската супервизија им овозможува на супервизорите да прават анализи за влијанието на одредена регулатива и, генерално, да прибираат информации потребни за поставување на критериуми на ниво на осигурителната индустрија.

5. Теренските супервизии се од голема помош за справување со проблемите во друштвата. На пример, супервизорите:

а. може да имаат влијание да ги убедат (може да ги задолжи) раководните структури во друштвата да превземат мерки со кои ќе ги одбегнат тековните или идните проблеми по пат на дијалог во текот на спроведувањето на теренската супервизија, што би можело да биде поефикасно отколку да се изработува и носи регулатива;

б. може да ја употребат теренската супервизија како начин да се пренесат информации на менаџментот на друштвото во врска со нова регулатива за која е потребно објаснување со цел да се спречи нејзино погрешно толкување и примена.

б. Целта на овој прирачник е преку имплементирање на општо прифатените супервизорски стандарди и принципи да се зајакне супервизорската функција на пазарот на осигурување. Прирачникот ги опфаќа следниве главни подрачја:

а. регулатива во Република Македонија која се однесува на супервизијата на осигурување (теренска и вонтеренска).

б. целта на теренските супервизии.

в. вонтеренско следење на работењето.

г. опис на постапките на теренски супервизии.

д. организација на постапката на теренска супервизија.

I. ЗАКОНСКА ОСНОВА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

1. Доколку се изврши поедноставна анализа на регулативата на земјите членки на ОЕЦД може лесно да се констатира дека вршењето работи на осигурување насекаде во светот, во сите јурисдикции со различни системи на владеење на правото е строго регулирана дејност која е под постојана супервизија, односно контрола на надлежни државни органи. Тоа е така поради фактот што пазарот на осигурувањето како дел од финансискиот пазар овозможува во правниот систем на земјата мобилизирање на слободни парични средства по пат на плаќање на премии за осигурување од субјекти, правни и физички лица, кои според принципите на солидарност и взаемност ги здружуваат своите средства во заедници на ризици, или осигурители, кои според условите на осигурување земаат за обврска доколку настане осигурениот случај да исплатат надомест на штета или да обезбедат друг вид на корист согласно договорот за осигурување.

2. Доколку се земе предвид структурата на изворите на средства на осигурителите (друштвата за осигурување), се забележува дека преовладуваат потенцијалните обврски на осигурителот кон осигурениците по основ на договорите за осигурување, додека учеството на сопствените извори- капиталот, односно расположивата маргина на солвентност е помало. Ова, заедно со значењето што го има осигурувањето во економска, финансиска и социјална смисла за една економија, доволно зборува зошто овие институции се строго регулирани насекаде во светот. Неуспехот на едно друштво

за осигурување многу брзо се шири на пазарот на осигурување и пошироко на финансискиот пазар на една земја, а повторното враќање на довербата во институциите е процес кој трае долго време и е на штета на целата економија.

3. Во Република Македонија институциите чија основна дејност е вршење работи на осигурување се основани како акционерски друштва за осигурување во приватна сопственост, кои согласно законските критериуми за основање и работа имаат добиено дозвола да вршат работи на осигурување. Основен закон со кој се регулира вршењето работи на осигурување и спроведувањето супервизија на осигурувањето во Република Македонија е Законот за супервизија на осигурување, донесен во април 2002 година, и Законот за изменување и дополнување на Законот за супервизија на осигурување донесен во јуни 2007 година. Согласно членот 159 од Законот за супервизија на осигурување („Сл.весник на РМ“ бр. 27/02, 84/02, 98/02 и 33/04) и членот 91 став 8 од Законот за изменување и дополнување на Законот за супервизија на осигурување („Сл.весник на РМ“ бр. 79/07), Министерството за финансии спроведува супервизија на друштвата за осигурување со цел да утврди дали вршењето работи на осигурување е согласно правилата за управување со ризик, другите одредби од овој закон, или други закони кои го регулираат работењето на друштвата за осигурување. Согласно Законот за спречување на перење на пари и други приноси од казниво дело („Сл.весник на РМ“ бр. 4/08) осигурителниот супервизор има обврска да спроведува надзор на примената на мерките и дејствијата кои произлегуваат од овој закон, кај субјектите на надзор.

4. Покрај спроведувањето на супервизија на работењето на друштвата за осигурување, Министерството за финансии спроведува супервизија и на други субјекти согласно законот, и тоа осигурителните брокерски друштва, застапниците во осигурувањето, актуарите и Националното биро за осигурување.

5. За спроведување на одделни делови од супервизија, министерот за финансии може да овласти ревизор или друго квалификувано лице. Овластените лица ги имаат истите овластувања како и супервизорите, а за делот за кој се овластени да спроведат супервизија.

6. Согласно законот супервизијата на друштво за осигурување се спроведува преку:

- перманентна вонтеренска супервизија на работењето на друштвата за осигурување преку прибирање, анализирање и верифицирање на извештаите и

информациите кои ги доставуваат друштвата за осигурување и други лица, согласно одредбите од овој закон;

- теренска (целосна или делумна) супервизија на работењето на друштвото за осигурување (контрола), како и дополнителна супервизија секогаш кога ќе се оцени дека тоа е во интерес и за заштита на правата на осигурениците; и

- одредување мерки на супервизија

7. Странка во постапката на супервизија е правно или физичко лице врз кое Министерството за финансии спроведува супервизија (субјект на супервизија). Странка во постапката на супервизија на друштво за осигурување е и органот на управување на друштвото за осигурување.

8. Субјектот на супервизија е должен да им овозможи на супервизорите, да спроведат теренска супервизија на работењето во седиштето на субјектот на супервизија како и на други места, на кои субјектот на супервизија или друго овластено лице од негова страна, врши активности во врска со кои Министерството за финансии ја спроведува супервизијата. Супервизорите можат исто така да спроведат теренска супервизија на правните лица кои се поврзани лица со субјектот на супервизија доколку тоа е потребно за комплетирање на супервизијата. Субјектот на супервизија е должен да им овозможи на супервизорите, да ја испитаат целокупната сметководствена документација, деловните документи, административна и друга деловна евиденција. Субјектот на супервизија е должен да им обезбеди на супервизорите, копии од наведената документација.

9. Во текот на спроведување на супервизијата, супервизорите можат да бараат од субјектот на супервизија извештаи и информации за сите работи релевантни за оценување дали работењето на субјектот на супервизија е во согласност со одредбите на законите. Сите информации и извештаи супервизорите можат да ги бараат како од членовите на органот на управување, така и од вработените. Супервизорите може да побараат од лицата во субјектот на супервизијата во рок не пократок од 3 дена, да обезбедат писмен извештај во врска со работењето на друштвото, предмет на супервизијата.

10. Министерството за финансии поблиску ги пропишува основните постапки и правила за спроведување на теренска супервизија.

II. ЦЕЛИ НА ТЕРЕНСКАТА СУПЕРВИЗИЈА

1. Општо земено, клучната цел на секоја теренска супервизија е оценување на сигурноста, стабилноста, ризичноста, и усогласеноста на работењето на друштвото за осигурување. Поточно, целта е да се направи споредба на ризичниот профил на друштвото со неговиот капацитет да превзема ризици и да открие било каков проблем кој би можел да влијае на неговата способност да ги исполнува идните обврски кои произлегуваат од договорите за осигурување.

2. Сепак, теренските супервизии не смеат да бидат ограничени на откривање единствено на проблемите на друштвото. Следењето на работење на друштвото претставува систем на постапки и процеси кој се заснова врз постојано следење на работењето на субјектот на супервизија, преку анализа на извештаите и податоците што субјектот е должен да ги доставува до супервизорскиот орган врз основа на Законот за супервизија на осигурување, подзаконските акти што произлегуваат од него и други прописи. При спроведување на супервизијата согласно Законот, овластените лица може да побараат и дополнителни извештаи, податоци и изјави од вработените како и од членовите на органот на управување.

3. Овие цели можат да се распределат во посредни цели, а тоа би биле:

а. да се оценат средствата и обврските (вклучувајќи ги и потенцијалните обврски од вонбилансната евиденција) и да се анализира адекватноста на тарифите и билансот од работењето.

б. да се процени техниката на управувањето со вршење на работи на осигурување (се однесува пред се на актуарските методи кои се користат при пресметките, деловната политика, политиката на реосигурување).

в. да се процени однесувањето со клиентите и да се утврди дали се употребуваат незаконити или неправилни активности на штета на осигурениците и јавниот интерес.

г. да се проценат системите на сметководство и внатрешна контрола, и да се изгради мислење за корпоративното управување.

д. да се откријат проблеми кои би можеле да настанат како резултат на организационата структура на друштвото за осигурување или неговото учество во група.

III. ЦЕЛИ НА ВОНТЕРЕНСКОТО СЛЕДЕЊЕ НА РАБОТЕЊЕТО

Субјектите на супервизија на осигурување се должни на редовна основа да го известуваат супервизорскиот орган за одделни аспекти од работењето со цел:

а) да се утврди дали извештаите и податоците се доставени навремено и во пропишаната форма.

б) да се утврди дали износите што се наведени во извештаите се точни и дали одговараат на прикажаната финансиска состојба на субјектот на супервизија.

в) да се направат анализи на доставените извештаи и информации и да се подготват поединечни ризични профили на друштвата за осигурување.

г) да се анализираат трендовите на работењето на друштвата за осигурување и да се прават проценки на стабилноста и сигурноста и идните трендови на развој.

д) да се подготват квартални и годишни извештаи за работењето на субјектите на супервизија како и пооделни извештаи кога ќе се оцени за потребно.

IV. ПОСТАПКА НА ТЕРЕНСКА СУПЕРВИЗИЈА

Планирање и подготовка

1. Како резултат на направените анализи на финансиските и статистичките информации кои ги доставуваат субјектите на супервизија, супервизорот треба да изготви план и програма, кои се темелат на систематска анализа на податоците и информациите, за теренските супервизии кои ќе се спроведат во наредниот период.

2. Овој план ќе ги земе предвид во просек фреквенцијата на теренските супервизии и ризичниот профил на субјектот на супервизија. Теренските супервизии се почести и потемелни кога се однесуваат на субјекти кои се во тешка економска или финансиска состојба. Крупна промена во структурата на врвниот менаџмент како и во целите и деловната политика на субјектот би можело да биде доволна причина за теренска супервизија.

3. И покрај горенаведеното, планот за теренски супервизии треба да остане индикативен бидејќи во текот на годината може да се сменат приоритетите. Напротив, должината на супервизијата е непредвидлива и истата може да трае од еден ден па дури до неколку месеци во зависност од обемот на работа на субјектот, големината и пред се од проблемите со кои се соочува.

4. Во овој поглед, секоја теренска супервизија треба да отпочне со општ преглед на субјектот на супервизија со цел правилно да се планира и насочи теренската работа. Овој преглед треба да биде направен во соработка со менаџерската структура и да резултира со програма за работењето на терен.

Теренско следење на работењето на друштво за осигурување

1. Додека постојаното вонтеренско следење на работењето на субјектите може да биде систематско и до одреден степен стандардизирано (анализирање на конзистентноста на финансиските извештаи, состојбата на субјектот во однос на просекот на пазарот), теренската супервизија се определува и адаптира земајќи ги предвид особеностите на субјектот, како и воочените проблеми на терен. Оттука, станува тешко однапред да се определи должината и точниот исход од теренските супервизии. Теренската супервизија може да биде целосна или делумна како и дополнителна супервизија секогаш кога ќе се оцени дека тоа е во интерес и за заштита на правата на осигурениците.

2. Доколку супервизорите спроведуваат целосна супервизија оваа треба да ги вклучи барем доленаведените активности, додека пак кога супервизијата се однесува на определено подрачје, супервизорот може да ги земе предвид само релевантните. Дури некои од овие активности може да се спроведуваат преку вонтеренска супервизија.

а. Проценка на структурата на менаџментот и системот на внатрешни контроли

- читање на записниците од состаноците на органот на управување и надзорниот орган, извештаите на ревизорот и, доколку има воспоставено, ревизијата на актуарските и електронските анализи на податоците;
- анализи на сопственичката структура и изворите на капиталните фондови;
- проценка на соодветноста на менаџментот, нивната ефикасност, и нивната спремност да ги прифатат и да ги корегираат нивните грешки (особено по промените во составот на одборот);
- испитување на сите тековни интерни процедури на субјектот и системот на контрола на ризици со цел да се процени релевантноста на овие интерни контроли и пристапот на субјектот кон управувањето со ризик;
- испитување на сметководствените постапки со цел да се провери дали финансиските и статистичките информации кои периодично се испраќаат до

супервизорскиот орган се веродостојни или не, и дали се во согласност со регулативата.

б. Анализи на активностите на предметниот субјект

- анализи на главните категории на бизнис, клиентите и географската распространетост на истите;
- испитување на деловните планови и одржување на состаноци со менаџментот со цел да се обезбедат информации за плановите за идното работење;
- анализи на договорите.

в. Оценка на техниката на управувањето со вршењето работи на осигурување

- оценка на организацијата и раководењето со субјектот на супервизија;
- анализи на деловната политика на друштвото: особено, условите за осигурување и платените провизии на посредниците. Провизиите не смеат да се одобруваат од т.н. техничка премија односно функционална премија, туку само од делот на премијата за финансирање на осигурителната функција односно популарно од режискиот додаток од кој се финансира функцијата осигурување.
- оценка на реосигурителното покритие и неговата сигурност: особено, од аспект дали соодветствува на акционерскиот капитал, резервите на сигурност, на статутарните резерви и очекуваната премија во наредниот период како и со профилот на ризиците опфатени во осигурителниот портфел на друштвото за осигурување.
- контрола на начинот на управување со ризиците (проверка дали друштвото за осигурување располага со маргина на солвентност (капитал) која е најмалку еднаква на потребното ниво на маргина на солвентност, дали друштвото за осигурување располага со доволно ликвидни средства кои го покриваат гарантниот фонд на друштвото, дали пресметува резерви на сигурност од остварениот позитивен финансиски резултат, дали формира технички резерви на доволно внимателен начин земајќи ги предвид превземените обврски по основ на склучените договори за осигурување и дали располага со доволно средства кои ги покриваат техничките резерви, дали средствата кои ги покриваат техничките резерви се вложуваат во форми дозволени според прописите кои се во сила, дали ги вреднува средствата и обврските на доволно внимателен начин и според дозволените методи на вреднување согласно важечката регулатива, кои табели на смртност ги применува, како ја врши пресметката на премиските стапки и дали

врши ревизија на пресметката на истите согласно променетите услови на пазарот на осигурување).

г. Анализа на односите со надворешните субјекти

- анализирање на организационите шеми, структурите на групацијата и меѓусебните односи во рамките на групата. Имено, овде најчесто станува збор кога во домашно друштво за осигурување мнозинскиот пакет на акции со право на управување се стекнати од страна на странско друштво за осигурување па во таа смисла анализата треба да ги опфати меѓусебните односи на друштвото за осигурување со мнозинскиот сопственик (странското друштво за осигурување), особено во делот на пресметувањето и плаќањата на услугите за стручната и техничко консултантска помош, како и во делот на реосигурителните договори кои се реализираат во рамките на групацијата. Покрај овој момент кај овие друштва за осигурување особено неопходна е суштинска детална и продлабочена анализа во делот на класите на осигурување кои треба да се реосигуруваат, што не е редок случај да се дадат во реосигурување и оние класи на осигурување кои можат да бидат осигурително заштитени во рамките на самопридржајот на домашното друштво за осигурување;
- анализирање на односите со филијалите во странство и трансакциите во рамките на групата;
- анализирање на спогодбите со надворешни добавувачи на услуги;
- идентификација на било какви финансиски проблеми кои потекнуваат од било кој субјект во рамките на групата на која припаѓа друштвото.

д. Оценка на финансиската сила на друштвото

- анализирање на процесот на ликвидирање на штети и пресметката на техничките резерви според тековната регулатива;
- анализирање на адекватноста на тарифите и нивна доследна примена
- анализирање на инвестиционата политика (вклучувајќи ја и политиката на управување со деривативите), средствата кои се чуваат како покритие на техничките резерви;
- верификување на имотот и вреднување на инвестициите на друштвото ;

- анализирање на активните и пасивните судски постапки на друштвото и вонбилансните позиции;
- анализирање на проекциите на билансот на состојба и билансот на успех за наредните две или три години, врз основа на последните резултати и идните планови на менаџментот.

4. Супервизорите имаат право да ги анализираат односите на друштвото спрема осигурениците (клиентите) односно можат да спроведуваат проверка и проценка на:

а. податоците и информациите кои им се даваат на клиентите и дали истите се доволни и соодветни.

б. временскиот период на исплата на штети, бројот и природата на судските спорови и трансакциите со осигурениците.

в. усогласеноста со регулативата за заштита на потрошувачите.

Проценка и известување

1. Во текот, или барем на крајот од постапката на супервизија, супервизорот треба да ги дискутира заклучоците со субјектот на супервизијата и треба да посвети посебно внимание на претприемчивоста на истиот.

2. Доколку се констатирани неправилности, супервизорите треба да направат дополнителна проверка дали е постапено во насока на отстранување на неправилностите и доколку е потребно да продолжат засилено да го набљудуваат субјектот.

V. ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПОСТАПКАТА НА ТЕРЕНСКА СУПЕРВИЗИЈА

1. Теренските супервизии треба да имаат правна основа со цел да го задржат правото супервизорот да бара и добива било каква информација. Осигурителната регулатива треба да му даде на супервизорскиот орган широки овластувања да направи целосна истрага за осигурителните, реосигурителните друштва и другите субјекти на супервизија и да обезбеди било каква информација.

2. Покрај ова, супервизорот треба да има надлежност, доколку има потреба, да ја прошири теренската супервизија на субјекти кои се капитално поврзани со, или на кои им се пренесени одредени активности од субјектот на супервизија.

3. Супервизорскиот орган треба да го организира процесот на теренски супервизии со цел да постигне што поголема ефикасност. Доколку е спремен да постапи така, би можел да размисли, на пример, да ги распредели супервизорските задачи помеѓу супервизорите или пак за спроведување на одделни делови од супервизијата, министерот за финансии може да овласти ревизор или друго квалификувано лице.

4. Некои форми на организациска поставеност на супервизорскиот орган ги групираат надлежностите како за постојано вонтеренско следење така и за теренски супервизии за група на друштва за осигурување. Кај овој вид на организации се обезбедуваат поблиски односи помеѓу вонтеренското следење и теренските супервизии. Исто така ваквиот начин на организирање се смета за поефикасен начин на следење на друштвата подолг временски период. Сепак, неспорно е дека се потребни извршители кои ќе работат на сите аспекти на супервизијата (на пример, сметководството, актуарските методи, финансиите, обработката на податоци) како и на сите видови на осигурување (на пример, здравствено, моторни возила, одговорност).

5. Некои супервизорски организации може да имаат специјалисти за некои конкретни задачи или за некои класи на осигурување и тие може да бидат вклучени во теренските супервизии кај голем број на друштва за осигурување. Овој вид на организации се смета за флексибилен и ефикасен да се соочи со проблемите на пазарот. Сепак, потребна е добра соработка и размена на информации помеѓу извршителите надлежни за вонтеренско следење и оние надлежни за теренски супервизии. Соодветно на ова, резултатите од анализите мора да бидат документирани и достапни до двете групи.

6. Каква и да е внатрешната организација на супервизорските услуги, супервизорите може да обезбедат помош од надворешни ревизори или актуари на кои им делегираат, делумно или целосно, да спроведуваат теренски супервизии. Преку користење на услуги од професионалци супервизорските органи се пофлексибилни и ги зајакнуваат своите способности.

7. Сепак, бидејќи супервизорите остануваат одговорни за супервизијата, пред да користат надворешни услуги од ревизори или актуари, тие треба да ги земат предвид следниве работи:

а. дали постојат соодветни контроли над нивната компетентност и потребата за следење на нивното извршување (на пример, по пат на проверка на нивните работни документи).

б. нивната независност од субјектите (особено кога тие се платени од страна на одборот на директори) како и нивното разбирање за заштитата на интересите на осигурениците.

8. Покрај тоа што е пожелно законски да се овозможи да се делегираат овие надлежности на надворешни лица, супервизорите треба да имаат надлежност и спремност да превземат правни мерки кон овие ревизори и актуари, доколку е потребно.

VI. СОРАБОТКА И РАЗМЕНА НА ПОДАТОЦИ И ИНФОРМАЦИИ СО ДРУГИ СУПЕРВИЗОРСКИ ОРГАНИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

1. Во Република Македонија, согласно Законот за супервизија на осигурување, Министерството за финансии и другите органи надлежни за супервизија на други финансиски организации се должни, на барање на орган за супервизија да ги поднесат сите податоци во врска со некое друштво за осигурување или друга финансиска организација потребни за спроведување на супервизија на финансиската организација, издавањето на дозволи и донесување на одлуките по други работи.

2. Органите за супервизија се должни меѓусебно да се известуваат за незаконитостите откриени во текот на супервизијата, доколку тие незаконитости се однесуваат на работата на други органи за супервизија.

3. Податоците кои се добиени за целите наведени во претходните две точки, како и податоците добиени од органи за супервизија на земја членка или странска земја, имаат третман на доверливи и можат да се користат само за оние намени за кои истите се добиени.

4. Министерството за финансии ги прибира и обработува податоците кои се релевантни за спроведувањето на супервизијата согласно закон.

Овие податоци особено се однесуваат на следното:

- дозволи за вршење на работи на осигурување и други дозволи кои ги издава Министерството за финансии согласно законот;
- членови на органот на управување и надзорниот орган на друштвата за осигурување, како и организацијата и работењето на внатрешната ревизија;
- филијали и директно вршење на работи на осигурување во земјите членки, како и филијали и директно вршење на работи на осигурување од друштва за осигурување на земјите членки во Република Македонија;
- филијали за вршење на работи на осигурување во странски земји и филијали на странски друштва за осигурување во Република Македонија;
- усогласеност на работењето на друштвата за осигурување со правилата за управување со ризик согласно законот, и прописите кои произлегуваат од него;
- извештаите кои друштвата за осигурување се должни да ги доставуваат на квартална основа;
- имателите на квалификувани удели во друштвата за осигурување;
- извршена ревизија на годишни извештаи согласно законот;
- имплементирани мерки на супервизија согласно законот;
- податоци кои Министерството за финансии ги има прибрано од надлежните органи за супервизија на земјите членки.

5. Министерството за финансии горенаведените податоци може да ги доставува до:

- 1) домашни надлежни органи за супервизија, во рамките на воспоставената соработка согласно законот;
- 2) надлежни органи за супервизија на земјите членки, доколку е потребно за спроведување на супервизија на друштвата за осигурување и доколку тие органи се законски обврзани да чуваат доверливи податоци, согласно законот;
- 3) надлежни органи за супервизија на странски земји, доколку е потребно за спроведување на супервизија на друштвата за осигурување и доколку тие органи се законски обврзани да чуваат доверливи податоци, согласно законот;
- 4) судски органи, доколку тоа е потребно за спроведување на стечајна постапка.

РЕЗИМЕ

Основната задача на сите надзорни органи за осигурување се состои во воспоставувањето инструменти за обезбедување високи стандарди за финансиска сигурност и стандарди за однесувањето на сите осигурувачи кои спаѓаат под нивниот надзор. Главните цели на тие органи се обезбедувањето висок степен на заштита на осигурениците, како и одржување на довербата во индустријата. Голем дел од учесниците на пазарот имаат потешкотии со разбирањето и проценувањето на осигурителните производи. Тие се во форма на договорни ветувања од страна на осигурувачот кој треба да обезбеди придобивки или компензација (надомест) со цел да покрие одредени настани или ризици, во замена за одредени обврски кои ќе ги има осигуреникот. Како резултат на тоа, особено важно за потрошувачите е да имаат достапни релевантни, содржајни и разбирливи информации, доколку е возможно и во писмена форма. Информациите во писмена форма може да бидат дополнети со усните информации. Според тоа, лицата кои ги обезбедуваат усните информации мора да го поседуваат неопходното знаење за да бидат во можност да понудат совети. Како резултат на тоа мора да постојат можности за потенцијалните осигуреници да имаат пристап до сите материјални информации пред склучувањето на договорот за осигурување, да добијат совети на соодветен и релевантен начин при проценувањето на барањата за осигурување, да бидат информирани за своите права и обврски во времетраењето на договорот, да бидат сигурни дека ќе добијат соодветен и навремен надомест на штета која настанала од осигурениот ризик, како и во случај на двоумење да бидат во можност да добијат дополнителни совети од некој неутрален орган. Осигурениците имаат право да соработуваат со чесни, доверливи и искусни осигурувачи и посредници. Осигурувачите и посредниците се подетално запознаени со осигурителните прашања за разлика од осигурениците. Потрошувачите може да не бидат во можност да ги разберат договорите кои може да бидат засновани на користа на осигурувачите, да бидат неразумно толкувани во корист на осигурувачот, или кои не ги задоволуваат нивните потреби. Маркетинг методите може да им извршат притисок на потенцијалните осигуреници. Може да се јават и други анти-потрошувачки практики кои ја поддржуваат потребата од принципи за здраво однесување на пазарот. Токму поради овие причини треба да се воведат деловни принципи кои ќе бидат одобрени од регулаторните тела.

Теренската супервизија треба да има правна основа со цел лицето кое го врши надзорот и натаму да има право да добие каква било информација. Законодавството кое го регулира осигурувањето треба да му овозможи на надзорниот орган далекусежни

инструменти за истражување на осигурителните и друштвата за реосигурување, како и за собирање какви било информации. Исто така, овластените работници согласно законот имаат право да спроведуваат супервизија на правните лица кои се поврзани лица со друштвото за осигурување, доколку тоа е неопходно за спроведување на супервизијата на друштвото за осигурување. Доколку спроведувањето на супервизијата на правното лице е во надлежност на некој друг супервизорски орган, супервизијата на тоа правно лице ќе ја спроведува и надлежниот супервизорски орган, во соработка. Овластените лица исто така, имаат право да спроведуваат супервизија и врз работењето на осигурителните брокери, осигурителните брокерски друштва, застапниците во осигурувањето, друштвата за застапување во осигурувањето и актуарите. Супервизијата се спроведува и врз работењето на Националното биро за осигурување, како правно лице кое врши активности на издавање меѓународни зелени карти за неговите членки (друштвата за осигурување) согласно меѓународните договори за осигурување од одговорност за штети причинети на трети лица во сообраќајот (осигурување од авто одговорност). Супервизорскиот орган треба да ја организира постапката на спроведување супервизија на начин кој ќе овозможи целосна ефикасност. Притоа органот треба да ја има предвид можноста за распределба на надзорните задачи кај повеќе лица кои ќе го вршат надзорот, како и можноста за распределување на некои одредени делови од инспекцијата кај други органи. Некои надзорни органи може да бидат одговорни и за тековниот постојан надзор, и за теренската супервизија кај цела група компании. Овој вид на организација овозможува тесна поврзаност помеѓу вонтеренската супервизија и теренската супервизија. Исто така ова се чини како навистина ефикасен начин на следење на компаниите во рамките на подолг временски период. Но сепак потребни се стручни лица кои ќе ги разгледуваат сите аспекти од надзорот на осигурувањето (на пр. сметководство, актуарска техника, финансии, обработка на податоци), како и сите видови осигурување (на пр. здравствено, каско, одговорност за штети причинети на трети лица). Некои надзорни органи имаат таква организациона структура во која задачите се распределени на специјалисти во одделни класи на осигурување и според тоа учествуваат во теренската супервизија на повеќе компании. Се чини дека овој вид на организација е флексибилна и ефикасна при решавањето на пазарните проблеми. Но сепак потребна е добра соработка и размена на информациите помеѓу лица кои се одговорни за вонтеренската супервизија и оние кои се одговорни за теренската супервизија. Во продолжение, резултатите од анализите мора да бидат документирани и пристапни за двете групи. Без оглед на внатрешната организација на надзорните органи, лицата кои ја спроведуваат теренската супервизија може да добијат помош од надворешни ревизори или актуари кои може да бидат делумно или целосно одговорни за теренската супервизија. Доколку се користат услуги

од овие професионалци, надзорните органи може да станат пофлексибилни и да ги зголемат своите вештини. Но сепак бидејќи лицата кои го вршат надзорот остануваат одговорни за надзорот, пред да се разгледа можноста за искористување на услугите на надворешни ревизори или актуари треба да се имаат предвид следните аспекти: дали постојат соодветни контроли на нивната работа и дали има потреба за надзор на нивната работа (на пример преку прегледување на нивните работни документи); нивната непристрасност кон компанијата (особено ако се платени од органот на управување); како и вниманието кое го посветуваат на заштитата на интересите на осигурениците. Освен тоа, ако е оформен таков тим, лицето кое го врши надзорот треба да има право да покрене судска постапка против тие ревизори и актуари доколку е потребно.

Целта на надзорот на осигурувањето и реосигурувањето се однесува на заштитата на осигурениците и корисниците на полисите. За да се постигне оваа цел, надзорните органи треба да ги елаборираат надзорните методи кои го вклучуваат и правото на спроведување теренска супервизија.

Теренската супервизија е витален дел од надзорниот процес и е тесно поврзана со тековниот надзорен процес. Од една страна теренската супервизија обезбедува информации кои ги дополнуваат анализите на финансиските и статистичките извештаи кои субјектите на осигурителниот пазар имаат обврска да ги доставуваат до супервизорскиот (надзорниот) орган. Од друга страна на теренската супервизија и се потребни податоци и информации кои произлегуваат од спроведените анализи на годишните сметки и финансиските извештаи.

Теренската супервизија е значаен механизам за верификување или зачувување на веродостојни податоци и информации кои ќе помогнат при проценката на тековната ликвидност и идната солвентност на друштвото за осигурување.

Клучната цел на која било теренска супервизија се однесува на проценката на тековната ликвидност и идната солвентност на субјектот предмет на супервизија. Поконкретно, целта е утврдување на ризичниот профил на друштвото како и капацитетот за справување со ризикот, откривање на секој проблем кој би можел да влијае врз долгорочниот капацитет на субјектот за исполнување на преземените обврски кон осигурениците.

По спроведената анализа на извештаите и информациите доставени од субјектите на супервизија, лицето кое го врши надзорот треба да подготви програма за понатамошно постапување т.е програма наменета за теренска супервизија за престојниот период (наредни неколку месеци или програма на годишно ниво). При изготвување на програмата треба да се има предвид просечната застапеност на спроведената теренска супервизија и ризичниот профил на субјектот. Теренската супервизија се спроведува почесто и е подетална кога се однесува на субјекти кои се наоѓаат во тешка економска или финансиска состојба. Но, сепак една поголема промена во врвното раководство или во целите, политиките и деловниот план на субјектот може да биде доволна причина да се спроведе повторна теренска супервизија.

Со цел да придонесе кон економски раст, ефикасна распределба на услугите и ресурсите, управување со ризикот и воспоставување долгорочни заштеди, осигурителниот сектор мора да функционира врз здрава финансиска основа. Добро развиен осигурителен сектор исто така, придонесува до уште поразвиен финансиски систем, поголема ликвидност и поддршка на инвестициите во економијата од обем. Неопходен е стабилен, независен регулаторен и супервизорски (надзорен) систем кој ќе одржува ефикасен, сигурен, фер и стабилен осигурителен пазар, ќе ја јакне конкуренцијата и поттикнува растот во секторот. Таквите пазари имаат придобивки а сепак ги штитат и осигурениците. Исто така, здравата макроекономска политика во земјата е од исклучително значење за растот и развојот на осигурителниот сектор.

Осигурителниот сектор, како и сите останати компоненти од финансискиот систем, се менува како резултат на една широка палета општествени и економски сили. Особено важно е да се спомене дека осигурителните и финансиските активности сè почесто ги пречекоруваат националните и секторските граници. Технолошкиот напредок ја поттикнува иновацијата. Системот и практиките за надзор на осигурувањето мора постојано да се подобруваат за да бидат во чекор со овој развој. Во продолжение на ова, лицата и регулаторите кои го вршат надзорот во осигурителниот и другите финансиски сектори треба да ги разбираат и навремено да ги решаваат проблемите поврзани со финансиската и системската стабилност, а кои произлегуваат од осигурителниот сектор. Покрај директните деловни ризици, значителни ризици за осигурувачите се генерираат и во делот на обврските во билансот на состојба. Овие ризици се сметаат за технички ризици и се во директна врска со пресметките подготвени од страна на актуарот врз база на статистичките податоци користени при пресметка и проценка на обврските. Осигурувачите кои вршат работи на осигурување на живот истовремено нудат и производи чија суштина е акумулирање на заштеда како

и производи од пензиско осигурување кои всушност се т.н. производи управувани на долг рок. Надзорната рамка мора да ги има предвид и овие аспекти. Основните принципи за осигурување обезбедуваат глобално прифатена рамка за регулирање и надзор на осигурителниот сектор. Принципите, стандардите и насоките на Меѓународната асоцијација на осигурителни супервизори (IAIS - International Association of Insurance Supervisors) ја обезбедува основата за проценка на законодавството кое ја регулира дејноста на осигурување, како и на супервизорските (надзорните) системи и процедури. Принципите и стандардите се применуваат при супервизија на осигурувачите и реосигурувачите, без оглед на тоа дали станува збор за приватни или осигурувачи кои ги контролира владата, кои се конкурентни со приватните субјекти, без оглед на тоа дали нивните деловни активности се спроведуваат дури и преку е-трговија. Поимот осигурувач се однесува на осигурувачи и реосигурувачи.

Супервизорскиот (надзорниот) орган мора да ги спроведува своите активности на транспарентен начин и притоа да биде одговорен за нив. На органот му е потребно правно тело кое ќе ги извршува неговите задачи. Но сепак треба да се спомене дека воспоставувањето на такво тело не е доволно за да се гарантира почитувањето на принципите. Надзорниот орган треба да ги спроведува своите активности во практиката. Во продолжение на ова, не е доволно надзорниот орган само да ги поставува условите; тој треба исто така да гарантира дека тие услови се исполнуваат. Со цел надзорниот орган ефикасно да ги спроведува барањата, потребно е да располага со неопходните ресурси и капацитет. Лицето кое го врши надзорот треба да биде свесно дека транспарентноста и отчетноста при вршењето на сите активности ќе придонесат кон неговиот легитимитет и кредибилитет, како и кон ефикасноста и стабилноста на пазарот. Критичната точка која се поврзува со транспарентноста подразбира лицата кои го вршат надзорот да обезбедат можност за јавна консултација во однос на развојот на надзорните политики и постапки, и во однос на воспоставувањето нови, изменети и дополнети правила и регулативи. Со цел да се обезбеди правилното и ефикасното функционирање на пазарот, лицата кои го вршат надзорот треба да утврдат јасни временски рокови за јавна консултација и дополнителни активности онаму каде е потребно. Уште еден суштински услов за ефикасен надзор подразбира лицето кое го врши надзорот да воспостави кредибилитет и почит на пазарот vis-à-vis акционерите а особено осигурувачите и посредниците. Кредибилитетот и почитта се суштинскиот дел вклучувајќи ги секако и законите и правилата, консултациите со претставници од индустријата, како и квалитетот на надзорот и персоналот задолжен за спроведување на надзорот. Слично на ова, надзорот

на осигурувањето може да биде значително ограничен од недостатоците на инфраструктурата на финансискиот систем, како што се слабостите на националните сметководствени стандарди или пак недостатокот на актуарска вештина и експертиза на полето на осигурувањето. Прецизни финансиски податоци подразбираат податоци подготвени од квалификувани лица меѓу кои сметководители, ревизори, финансиски аналитичари, како и пристап до веродостојни и споредливи економски и општествени статистички податоци и индикатори во насока на правилна проценка на ризиците. Со цел соодветно да се управува со средствата и обврските, од суштинско значење е постоењето на отворен, ликвиден финансиски пазар и пазар на хартии од вредност. Запознавањето на јавноста со и соодветно направените консултации во однос на постапката на супервизија на осигурување е особено важен придонес кон ефикасноста и кредибилитетот на лицето кое ја врши супервизијата т.е надзорот. Според тоа, лицето кое го врши надзорот треба да овозможи пристап на јавноста до пишаните информации во однос на организацијата и нејзините активности. Надзорниот орган треба да обезбеди пристап на јавноста до текстот на предложената и постојната регулатива. Ова не се однесува единствено на генерално применливи материјални правила, туку и на политика и толкување кои не се од доверлива природа но сепак може да имаат влијание врз некој или повеќе членови на заедницата. Јавните информации упатени од супервизорскиот орган треба да опфаќаат и информации во однос на тоа како може јавноста да оствари комуникација со службените лица. Исто така, во прилог на ова соодветно да се опише и начинот на кој надзорниот орган ќе одговори на адресираните прашања и временскиот рок согласно кој има обврска да одговори.

Ефикасната и навремена размена на информации помеѓу надзорните органи, имено оние од осигурителниот сектор и оние од финансискиот систем, е суштествена за ефикасен надзор особено во случаи поврзани со меѓународно активни осигурувачи, осигурителни групи и финансиски конгломерати. Ова е исто така од суштинска важност и во контекст на ефикасниот надзор на финансискиот систем како целина.

Договорите за размена на информации и податоци треба да овозможат едноставна и брза комуникација особено во алармантни ситуации. Во продолжение на ова, лицата кои го вршат надзорот треба меѓусебно да споделуваат информации во однос на прашањата поврзани со измама, перење на пари и борба против финансирањето на тероризмот. Супервизорскиот т.е. надзорниот орган ќе ја гарантира и понатаму доверливоста на информациите во врска со надзорот кои ќе ги добие од друго лице кое го врши надзорот. Без постоењето на таквата соодветна заштита на доверливоста, лицата кои го вршат надзорот би имале забранет или одложен пристап

до доверливите информации, а нивната можност за исполнување на надзорните обврски би била значително ограничена.

Значаен елемент во надзорот на осигурители е проценката на почетната и тековната состојба на субјектите, странки во постапката, законитоста на акционерите со квалификувано учество и менаџерската структура како членовите на органот на управување, ревизорите, и актуарите. Кога станува збор за акционери со мнозинско учество, надзорното тело треба да е сигурно дека истите заедно со менаџерската структура поседуваат капацитет и компетентност за своите функции, и треба да утврди дали имаат соодветна способност и интегритет да управуваат со друштво за осигурување, притоа имајќи ја предвид и можноста од конфликт на интерес. Соодветната способност може да се процени според нивото на професионални и формални квалификации на лицето или соодветно искуство во рамки на осигурителни и финансиски индустрии или други сродни бизниси.

Супервизорскиот (надзорниот) орган треба да биде во можност да одобри или одбие согласност за лице (правно или физичко) кое сака да се стекне со мнозинско учество или дел од управувачкиот пакет во друштво за осигурување, директно или индиректно, само или со содружник. Концептот на мнозинско учество или контрола треба да биде дефиниран во законската легислатива. Потребно е известување за промените во сопственичката структура или контрола според процентот на издадени акции на осигурителот. Надзорното тело треба да има моќ да побара од заинтересираните сопственици на мнозински пакет на акции да докажат дека поседуваат средства за обезбедување на потребниот минимален капитал како и способност за обезбедување иден капитал или друга поддршка за осигурителот доколку такво нешто е потребно. Друштвата за осигурување мора разумно да бидат управувани. Корпоративното управување се однесува на начинот на кој органот на управување и менаџерската структура го надгледуваат работењето. Исто така, ги опфаќа и постапките со кои членовите на органот на управување и менаџерите се сметаат за одговорни за своите активности и дејствување. Корпоративното управување опфаќа корпоративна дисциплина, транспарентност, независност, отчет, одговорност, рамноправност и општествена одговорност. Навремено и точно прикажување на состојбите вклучувајќи ја финансиската состојба, работењето, сопственичкиот и управувачки статус, е дел од рамката на корпоративно управување. Корпоративното управување опфаќа усогласеност со правни и регулаторни барања. Органот на управување во друштвото за осигурување е клучната фигура во имплементација на корпоративната култура. Тој е одговорен за работењето и однесувањето на друштвото

за осигурување, делегирањето надлежности во хиерархијата не го изема од одговорност. Кога станува збор за политика воспоставена од органот на управување, членовите треба да се сигурни дека политиката се спроведува на соодветен и ефикасен начин. Исто така, органот на управување треба да обезбеди усогласеност со позитивните законски прописи и правила. Одговорноста треба да биде усогласена со правилата за управувачката структура воспоставена во законодавството на земјата. Во голем број законодавства корпоративното управување е со општа намена и исто така се однесува и на субјектите на осигурителниот пазар. Сепак, често се јавува потреба да се воспостават дополнителни услови и правила на игра кои ќе се однесуваат на прашања значајни за супервизорскиот орган и субјектите на осигурителниот пазар.

Од огромно значење за супервизорскиот (надзорниот) орган е да ги добие потребните информации и податоци од спроведената вонтеренска супервизија со која често може да се идентификуваат потенцијални проблеми и слабости, особено помеѓу теренските супервизии и со тоа се обезбедува рано откривање на проблеми и навремено преземање на соодветни мерки за настанатата ситуација. Супервизорскиот орган одлучува кои информации ќе бидат побарани, во каков облик, од кого и колку често е потребно да се доставуваат таквите информации. Наведените супервизорски барања се моментен одраз на потребите на супервизорскиот орган и истите се менуваат во зависност од целокупната структура и состојба на осигурителниот пазар. Тие исто така ја прикажуваат состојбата во одредени друштва за осигурување и начинот на кој тие ги контролираат ризиците (на пр. управување со средства/обврски, програмите за реосигурување и сл.). Информациите треба да бидат тековни и идни. При поставување на условите надзорниот орган треба да воспостави баланс меѓу потребата од информации и податоци заради реализирање на своите цели и административниот товар кој му го наметнува на осигурителот. Поставените услови треба да се однесуваат на сите лиценцирани осигурители на пазарот и да ја воспостават општата основа за вонтеренска анализа. Условите треба периодично да се ревидираат. Во зависност од случајот може да се побараат дополнителни информации и податоци. Нови настани може да му наметнат на надзорниот орган да изврши вонтеренска анализа на целиот пазар, со што осигурителите ќе треба да поднесуваат податоци на ad-hoc основа. При поставување на условите, надзорниот орган може да направи разлика помеѓу начинот на известување на осигурениците и инвеститорите и известувањата до супервизорските власти.

Без оглед на тоа дали теренската супервизија се спроведува од овластени лица (супервизори) или други квалификувани лица (ревизори, актуари и др.), таа е значаен

дел од супервизорскиот процес и е во тесна врска со вонтеренската супервизија. Со оваа проверка се обезбедуваат информации со кои се дополнува анализата на извештајот кој осигурителот го испраќа до надзорните власти. Сепак, за теренската проверка потребни се информации и статистики податоци од пазарот кои произлегуваат од анализата на годишните сметки и финансиските извештаи. Со теренските проверки надзорниот орган е во можност да потврди или обезбеди веродостојни податоци и информации за анализирање и проценка на тековната и идната солвентност на осигурителот. Теренската проверка овозможува надзорниот орган да стекне информации и да открие проблеми кои не можат лесно да се откријат или увидат со вонтеренско следење на настаните. Теренските проверки му овозможуваат на надзорниот орган да открие проблеми или неправилности во многу области, вклучувајќи ги квалитетот на средствата, сметководствена и актуарска пракса, внатрешна контрола, соодветност на информатичкиот систем, содржината на полисата, програмата за реосигурување, управувањето со ризик и др. Теренските проверки ја подобруваат можноста на надзорниот орган во проценувањето на раководните структури во друштвото за осигурување. Исто така, ова е ефикасен начин надзорниот орган да ги процени постапките за донесување одлуки на раководството како и внатрешните контроли. Со ова им се обезбедува можност на надзорните органи да го анализираат влијанието на одредени прописи, и воопшто да соберат информации за одредување референтни показатели. Критериумите предвидуваат дека теренските проверки може да се извршат на начин кој би бил „сеопфатен“ или „на одредена основа“. И двата типа на проверка треба да се спроведат од искусен персонал кој може да ги процени и анализира информациите добиени за време на проверката. Обично, надзорниот орган обезбедува упатство за обемот и постапките за теренската проверка. Сепак, персоналот кој извршува проверка треба да ги применува своите техники и вештини при прибирање на информациите и водењето на разговор со вработените во субјектот кој е предмет на супервизија. Теренската проверка има голема улога при проценување на ризиците на кои е изложено друштвото за осигурување.

Целосна теренска супервизија потребно е да ги опфати барем следниве активности:

- проценка на раководството и внатрешниот контролен систем;
- анализа на видот на активностите на осигурителот, на пр. видот на наведената активност;

- проценка на техничкото водење на осигурителни активности или проценка на организацијата и раководството на осигурителот, политиката на продажба, покритието за реосигурување и сл.;
- анализа на односите со надворешните лица;
- проценка на финансиската сила на осигурителот, посебно техничките одредби;
- проценка на усогласеност со условите за корпоративно управување.

Целосна теренска супервизија на водење на пазарните активности го опфаќа најмалку следново:

- проверка на адекватноста и доволноста на информациите дадени на клиенти;
- проверка на времето за исплати;
- проверка на зачестеноста и видот на парнични постапки;
- проценка на набљудување на стандардите за водење на пазарот и прописите за потрошувачите.

Ефикасните проверки треба да опфаќаат пристап до надворешните даватели на услуги или други лица со цел да се утврди дека проверката соодветно се однесува на осигурители кои пренесуваат функции и информации надвор од компанијата. Кога друг надлежен орган го надгледува надворешниот давател на услуги надзорните активности треба да се координираат. Колку често ќе се изведуваат теренски проверки ќе зависи од профилот на ризик на осигурителот што бил утврден при претходни теренски проверки и вонтеренско набљудување..

Кога осигурителите не успеваат да ги исполнат супервизорските барања или кога постојат одредени сознанија за нарушување на солвентноста, надзорниот орган мора да интервенира да ги заштити интересите на осигурениците. Во насока на ова, потребно е супервизорскиот орган да поседува целосен легитимитет т.е. правен и оперативен капацитет за да спроведе навремени корективни активности. Зависно од утврдениот проблем, може да има потреба од прогресивен одговор. Во случаи кога идентификуваниот проблем е релативно мал, може да биде доволно само неформална активност како на пример усно или писмено известување до раководството. Во други случаи, може да има потреба од поформални активности.

Утврдувањето на ликвидноста и солвентноста на осигурителот е од примарна важност на супервизијата на осигурувањето и преку тоа и обезбедувањето на соодветна и навремена заштита на правата и интересите на осигурениците. Поради тоа, со закон

се поставуваат дефинициите и критериумите за одржување на адекватноста на капиталот, како дел од овој режим на ликвидност и солвентност. Режимот на солвентност бара од осигурителите да формираат технички резерви кои ќе бидат доволни од нив да се покријат сите очекувани и некои неочекувани отштетни побарувања и трошоци, и во секое време да располагаат со капитал во вредност која ќе биде доволна да абсорбира значајни износи на штети и загуби - во обем кој е поголем од висината на техничките резерви - за ризиците за кои е изрично наведено дека е потребен капитал. Исто така, потребен е и дополнителен капитал за апсорбирање на загуби од ризици кои не се јасно утврдени. Со цел да се заштитат осигурениците од прекумерна загуба, потребно е воспоставување не само основни барања за адекватност на капитал, туку и контролно ниво за солвентност или пак низа на контролни нивоа, кои ќе делуваат како индикатори или системи за рано предупредување, пред проблемите да прераснат во сериозни закани по солвентноста на осигурителот. Обликот на контролното ниво за солвентност може да се базира на вредноста на капиталот или други финансиски мерки согласно законот. Системот на адекватност на капитал и режимот на ликвидност и солвентност допушта да се вкалкулира учеството на реосигурителот при што треба да се земе предвид ефикасноста на извршениот пренос на ризикот по пат на реосигурувањето со кое е извесно дека реосигурителот е сигурен.

На многу осигурителни пазари, посредниците претставуваат значајни дистрибутивни канали на осигурителните производи. Тие претставуваат врска меѓу потрошувачите и осигурителите. Нивното добро раководење е значајно за да се заштитат потрошувачите и да се подобри довербата во осигурителните пазари. Поради ова, посредниците треба да бидат под директен или индиректен надзор. Супервизорскиот орган има право да спроведе теренска супервизија врз работењето кога ќе оцени дека е потребно и заради заштита на правата на осигурениците.

Надзорниот орган согласно законската регулатива ги инсталира правилата на работа на субјектите на осигурителниот пазар и го следи нивното однесување кон потрошувачите-осигурениците, вклучувајќи ги и активностите на прекугранично продавање на договори за осигурување. Надзорниот орган инсистира на обезбедување на навремени, целосни и релевантни информации до потрошувачите пред стапување на сила на договорот за осигурување.

Надзорниот орган им наложува на осигурителите навремено да прикажуваат значајни информации со цел да им се обезбеди на засегнатите страни јасна слика за

нивните деловни активности и нивната финансиска состојба и да се олесни разбирањето за ризиците на кои се изложени. Јавното обелоденување на веродостојни и навремени информации и податоци им помага на потенцијалните и тековните инвеститори и другите заинтересирани страни да ја разберат финансиската состојба на осигурителите како и ризиците на кои подлежат, без разлика дали истите котираат на официјалниот пазар, односно дали со нивните акции се тргува или не. Надзорните власти се грижат за одржување ефикасни, фер, безбедни и стабилни пазари за осигурување во корист и за заштита на правата и интересите на осигурениците. Со соодветни информации пазарите може ефикасно да функционираат, да ги наградуваат осигурителите кои ефикасно работат и да ги казнуваат оние кои не ја извршуваат својата работа на ефикасен начин. Надзорниот орган презема активности, доколку е потребно во соработка со други надлежни тела, да обезбеди ефикасно и соодветно објавување на информации и податоци.